

ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ З УЧНЯМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Дмитренко К. А., Пятницька Д. В., Саніна І. О.

Останні роки багато уваги приділяють роботі з дітьми з особливими потребами. Це діти з різними хворобами або відхиленнями у його стані. На уроці з фізичної культури цим дітям повинна приділятися особлива увага, бо вони мають багато протипоказань та особливостей при занятті з ними, які повинен враховувати вчитель. Одна з самих складних груп відхилень – це діти з вадами слуху, зору, аутисти та діти з синдромом дауна.

Існують дві групи дітей з вадами слуху. Перша – слабо чує, інша – не чує зовсім. Від звичайних дітей вони майже не відрізняються. Фізично розвинені гарно. Але є відмінності. Ці діти можуть займатися з помічником і без нього залежно від рівня відхилень.

Поразка функції слухового аналізатора призводить до низки вторинних відхилень і, перш за все, до затримки в мовному розвитку. Є діти, які не можуть чути тільки шепіт, вони приходять до школи з нормальним розвитком мовного апарату, якщо діти погано чують мову розмовної гучності, то ці діти розмовляють погано.

Мова виступає як засіб взаємозв'язку людей з навколишнім світом. Порушення такого зв'язку призводить до зменшення обсягу одержуваної інформації, що позначається на розвитку всіх пізнавальних процесів, і тим самим впливає, в першу чергу, на процес оволодіння всіма видами рухових навичок. У них недостатньо точна координація і невпевненість рухів, труднощі зі збереження статистичної і динамічної рівноваги, відносно низький рівень розвитку орієнтування в просторі тощо.

Цим дітям дуже важко запам'ятовувати складнокоординаційні рухи. У зв'язку з поганою рівновагою у дітей молодшого шкільного віку можна спостерігати скованість та малу амплітуду руху. В них гірша рухова пам'ять.

Для цих дітей головним на занятті стає наочний метод. Стояти вони повинні ближче до вчителя. Потрібно досконало і декілька раз показувати вправу. За ними потрібно завжди спостерігати і за потреби виправляти помилки. На занятті використовуються зорові орієнтири та знаки [1, с. 17-25 ; 2, с. 60-64].

Більш складна ситуація у дітей з порушенням зору. Як відомо, 90 % інформації людина отримує через зір. Вади зорового апарату впливають на відставання у розвитку всіх сфер їх життя. Щодо фізичного розвитку, то ці діти обмежені в рухах. Відчувають страх перед пересуванням у незнайомому просторі. Основними задачами фізичного виховання для цих дітей є: укріплення здоров'я та нервової системи, удосконалення функцій організму, повноцінний фізичний розвиток, виховання інтересу до занять.

Цим дітям потрібно створювати спеціальні умови, щоб вони могли вільно пересуватися у просторі. При відсутності помічника потрібно буде організувати дітей-помічників або займатися індивідуально.

Якщо дитина дуже погано бачить, то назви вправ чи команди для неї не мають ніякого значення. Вправи вивчаються за допомогою маніпуляцій з їх тілом (руками та ногами) таким чином, щоб вона змогла уявити назву вправи. Так у них формується тактильнокінестетичний образ вправи з мінімальною участю зору. Таким чином вивчаються ЗРВ. Важливо, щоб батьки займалися з ними додатково. Повторюючи багато раз якусь вправу, вони удосконалюють її техніку, а також поліпшують свої фізичні якості. Вивчення вправи та виправлення помилок потрібно супроводжувати мовними поясненнями. При поясненні вправи таким учням не потрібно багато слів чи використання наукових термінів. Чим простіше і чіткіше пояснення – тим краще вони його уявляють. Орієнтувати таких учнів можна за допомогою голосу, оплеску, свистка. За допомогою звуку їм задають напрям руху. Звичайно, займаючись зі здоровими дітьми, багато вправ вони виконувати не зможуть, також брати участь у багатьох іграх. Але й займатися фізичною культурою їм життєво необхідно.

Праця з дітьми-аутистами без тьютера, тобто без помічника, майже неможлива. В Європі у таких дітей обов'язково є тьютер, у деякого – два. Зазвичай у таких учнів немає одного діагнозу. Він може супроводжуватись іншими хворобами, наприклад епілепсією [3, с. 73-97].

Аутисти після народження розвиваються як звичайні діти. Вони вчасно починають сидіти, ходити. Грати їм комфортніше наодинці. Дуже лякаються різких звуків та спалахів світла, починають кричати та панікувати. Зазвичай мають нав'язливий рух. Наприклад: б'ють себе по стегну. У них затримка мовного розвитку. Можуть бути приступи агресії.

Американські вчені припускають, що ці діти звук не тільки чують, а й бачать його в кольорі. Тому не виносять низкочистотну музику, ударні.

Дуже прив'язані до батьків. Вони частіше не розуміють, де знаходяться, дуже погана просторова орієнтація, тому вони зазвичай похитуються вперед-назад.

Для цих дітей завжди і в усьому повинна бути система. Починаючи з ранку вони повинні робити одне й те саме. Це особливий ритуал для них. Зазвичай ці діти все систематизують. Наприклад, взуття буде стояти рівненько в певній послідовності.

Вони дуже повільно адаптуються. Перший рік їм бажано приходити на заняття, щоб звикнути до атмосфери у класі. В цих дітей зазвичай спостерігається порушення суглобів хребта, непереносимість глютену та молока вони знаходяться на строгій дієті. Ці діти ніколи не будуть працювати в групі.

На занятті з фізичної культури їм потрібно відвести своє місце подалі від дітей і це місце повинно ніколи не змінюватись. Навчання вправам тільки тактильне. Наслідувати показ вчителя дитина не може. Тобто тьютер стоїть позаду учня і при команді наприклад «руки вгору» він бере його руки і підіймає вгору.

Аутисти напам'ять рухи вивчити не можуть. Вони будуть тільки повторювати за вчителем. Тьютер повинен завжди допомагати їм. Атрибути для цих дітей потрібні яскраві. Такі учні лякаються темних кольорів. Навіть викладач, бажано й діти, не повинні одягати темний одяг. Користування свистком та іншим гучним інвентарем заборонено. Знаходження такого учня в класі навчить дітей співчуття, толерантності, а хворих дітей більш соціалізують.

Діти з синдромом дауна – це діти з уродженою генетичною аномалією в них є зайва хромосома. Вони гарно виконують механічну працю. Але їм важко перебудовуватися на зміну діяльності. Їм можна давати індивідуальне завдання з тьютером. Зауваження робити тільки в позитивній формі. Негативно оцінювати або сварити їх неможна. Без тьютера навчання такої дитини майже не можливо, інакше заняття буде орієнтовано тільки на неї.

На відміну від дітей-аутистів, діти з синдромом дауна можуть запам'ятати декілька вправ. Вони слухаються та виконують накази. Дуже люблять грати в ігри. Їм подобаються змагання.

Підбиваючи підсумки, можна рекомендувати вчителям при наявності дитини з якимось відхиленнями у класі: ретельно готуватися до кожного уроку, намагатися планувати заняття так, щоб здорові діти не відчували дискомфорту та виконували всі вимоги програми.

Список використаних джерел:

1. Байкина Н. Г. Диагностика и коррекция двигательной сферы у лиц с нарушениями слуха : учеб. пособие. Запорожье : ЗГУ, 2003. 232 с.
2. КарбунарOVA Ю., Петрова О. Порівняння пізнавальних процесів у дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху під впливом занять з фізичного виховання. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Київ. 2016. Вип. 6 (76). С. 60–64.
3. Шапкина Л. В. Засоби адаптивної фізичної культури : метод. рек. Москва. : Радян. Спорт. 2001. 152 с.